

Předkládací zpráva

Ministerstvo dopravy předkládá vládě k projednání materiál obsahující harmonogram postupného otevírání trhu veřejných služeb v přepravě cestujících v oblasti dálkové a nadregionální železniční osobní dopravy. Proces otevírání trhu v železniční osobní dopravě patří mezi priority vlády v oblasti veřejné dopravy a je zakotven i v Programovém prohlášení Vlády ČR (oblast doprava).

Ministerstvo dopravy zajišťuje dopravní obslužnost státu vlaky celostátní dopravy, které mají nadregionální nebo mezinárodní charakter podle § 4 odst. 1 zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících, a za účelem zajištění dopravní obslužnosti uzavírá s dopravci smlouvy o veřejných službách. Kromě objednávané dopravy mohou dopravci provozovat komerční dálkové dopravní služby mimo režim smluv o veřejných službách a bez nároku na kompenzace případných ztrát z veřejných rozpočtů (např. vlaky obchodní značky SC Pendolino).

Pro smlouvy o veřejných službách uzavřené po 3. prosinci 2009 je základním právním předpisem nařízení EP a Rady (ES) č. 1370/2007 o veřejných službách v přepravě cestujících, které stanoví jako základní způsob výběru dopravce pro veřejné služby nabídkové řízení. Přestože toto nařízení umožňuje objednatelům veřejných služeb v oblasti železniční dopravy rozhodnout o přímém uzavření smlouvy s vybraným dopravcem (dle článku 5 odst. 6 nařízení), Ministerstvo dopravy se na základě zahraničních zkušeností domnívá, že postupná a regulovaná liberalizace veřejných služeb přinese vyšší kvalitu služeb při efektivnějším vynakládání veřejných prostředků.

Záměr postupného otevírání trhu v dálkové železniční osobní dopravě vzala vláda ČR na vědomí usnesením č. 1132 ze dne 31. srpna 2009, ve kterém byla nastavena finanční účast státu na zajištění dopravní obslužnosti železniční dopravou. Při vyjednávání dlouhodobé smlouvy o závazku veřejné služby na období 2010-2019 se společností České dráhy, a.s. bylo na podzim 2009 v souladu s výše uvedeným usnesením vlády ČR dohodnuto, že pravidla a postup při otevírání trhu veřejných služeb v dálkové železniční dopravě a konkrétní rozsah dopravních výkonů, které bude zabezpečovat dopravce vybraný v nabídkovém řízení, určí Ministerstvo dopravy v souladu s časovým harmonogramem nebo jiným obdobným opatřením, které schválí vláda ČR. Uzavřená smlouva o závazku veřejné služby na období 2010-2019 se společností České dráhy, a.s. pak umožňuje Ministerstvu dopravy postupně otevřít až 75 % objednávaného rozsahu výkonů v dálkové dopravě, zároveň příloha č. 10 obsahuje výčet konkrétních linek, které do roku 2019 předmětem nabídkových řízení nebudou (jedná se o zbývajících cca 25 % trhu dálkové železniční dopravy).

V souvislosti s vypsáním prvních nabídkových řízení byla brána v potaz povinnost nejméně jeden rok předem oznámit v Úředním věstníku EU záměr uspořádat konkrétní nabídkové řízení. Proto již v předstihu před dopracováním harmonogramu otevírání trhu byly dne 26. října 2010 v Úředním věstníku EU zveřejněny základní informace o dvou pilotních nabídkových řízeních na výběr dopravce pro provozování veřejných služeb v dálkové železniční dopravě. Při výběru pilotních provozních souborů ministerstvo vycházelo z doporučení pracovní skupiny vytvořené počátkem roku 2010 za účelem stanovení konkrétních pravidel a časového harmonogramu otevírání trhu veřejných služeb. Pracovní skupina byla složena ze zástupců Ministerstva dopravy, společnosti České dráhy, a.s., dalších dopravců majících zájem ucházet se o zajišťování veřejných služeb v dálkové železniční dopravě, Správy železniční dopravní cesty, odborových organizací v dopravě (ČMKOS a ASO) a Asociace krajů ČRE.

Předložený materiál popisuje problematiku zajištění veřejných služeb v přepravě cestujících, základní principy a vymezení objednávky v oblasti dálkové a nadregionální železniční osobní dopravy a předkládá návrh harmonogramu otevírání trhu veřejných služeb. Způsob vymezení provozních souborů a časový harmonogram vychází z kritérií, která byla odsouhlasena v rámci pracovní skupiny.

Návrh harmonogramu obsahuje u každého provozního souboru rok předběžného oznámení nabídkového řízení a železniční jízdní řád, od kterého by mělo být zahájeno plnění zakázky

zpravidla na 15 let. Obecně se přitom vychází ze skutečnosti, že nabídkové řízení je podle příslušných předpisů unijního práva zahájeno nejdříve rok po předběžném oznámení v Úředním věstníku EU. Důležitým faktorem je také časový rozdíl mezi zveřejněním a zahájením plnění u jednotlivých provozních souborů, která vyplývá především z předpokládané dostupnosti potřebného technického vybavení dopravce vybraného k plnění zakázky, zejména pořízení požadovaných kolejových vozidel.

Vzhledem k trvání smlouvy o závazku veřejné služby na období 2010-2019 se společností České dráhy, a.s., a z ní vyplývajících omezení je harmonogram rozdělen na dvě období:

- a) provozní soubory s předpokládaným zahájením plnění v režimu stávající smlouvy do jízdního řádu 2018/2019; záměr vypsání nabídkového řízení u posledního souboru se předpokládá oznámit v Úředním věstníku EU v roce 2014, tj. za stávající vlády;
- b) provozní soubory s předpokládaným zahájením plnění od jízdního řádu 2019/2020, tj. mimo režim stávající smlouvy o závazku veřejné služby; v této části lze předpokládat dílčí úpravy na základě vývoje v oblasti veřejné železniční osobní dopravy.

Materiál ve shodě s Programovým prohlášením vlády a navazujícími koncepční dokumenty nastavuje transparentní časový plán otevírání trhu veřejných služeb objednávaných Ministerstvem dopravy. Při přípravě dokumentací jednotlivých nabídkových řízení bude vždy nastaven takový rozsah dopravy, aby souhrn kompenzací ze všech smluv o veřejných službách v jednotlivých letech platností smluv nepřekročil finanční rámec nastavený usnesením vlády č. 1132 ze dne 31. srpna 2009. Ministerstvo dopravy předpokládá, že postupná a řízená liberalizace veřejných služeb v dálkové železniční osobní dopravě výrazným způsobem přispěje k zefektivnění vynakládání veřejných prostředků a zvýšení kvality poskytovaných služeb v železniční dopravě.

Předložený materiál pro projednání vládou je v souladu s ústavním pořádkem ČR, s mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána, a se závazky vyplývajících pro ČR z jejího členství v Evropské unii. Materiál nemá vliv na rovnost mužů a žen. Z hlediska rozvoje podnikatelského prostředí lze očekávat působení konkurenčních mechanismů na trh veřejných služeb objednávaných Ministerstvem dopravy, což v konečném důsledku přispěje k efektivnějšímu fungování podnikatelské sféry.

Předložený materiál byl rozeslán do mezirezortního připomínkového řízení dne 29. dubna 2011. Ministerstva předložila pouze doporučující připomínky. Zásadní připomínky jiných připomínkových míst se vztahovaly zejména k řešení problematiky rovného přístupu všech dopravců k výpravním budovám v železničních stanicích, které jsou ve vlastnictví dominantního dopravce České dráhy, a.s. a k řešení spolupráce dopravců zajišťujících veřejné služby v oblasti dálkové a meziregionální dopravy v oblasti tarifu. V reakci na potřebu řešení těchto oblastí uložil ministr dopravy předložit návrh řešení obou otázek s termínem předložení do 30. října 2011.

Rozpor zůstává v případě Jihomoravského kraje, který požaduje:

1. zajistit obslužnost města Znojma dálkovou/nadregionální železniční dopravou ve směru Praha; s ohledem na dosažitelnou cestovní rychlost, kapacitu železniční infrastruktury a omezený rozsah disponibilních veřejných prostředků předkladatel není připraven této připomínce vyhovět;
2. zohlednit integraci vlaků dálkové dopravy do integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje v rámci nabídkových řízení; ačkoli Ministerstvo dopravy integraci podporuje, s ohledem na skutečnost, že není sjednána vzorová dohoda o rozdělování výnosů z integrovaného tarifu a úhradě ztráty z integrovaného tarifu, nelze této připomínce vyhovět.

S ostatními připomínkovými místy byly připomínky vypořádány v plném rozsahu, vypořádací tabulka tvoří část čtvrtou tohoto materiálu. S podnikatelskými svazy a odborovými organizacemi byl materiál dále diskutován a vzat na vědomí na zasedání Pracovního týmu Rady Hospodářské a sociální dohody ČR pro dopravu a dopravní infrastrukturu dne 23. května 2011.